

मे, २०२४ या कालावधीत सोलापुर जिल्ह्यातील अवकाळी पाऊस व गारपीटीमुळे आणि माहे जुलै, २०२४ ते ऑक्टोबर, २०२४ या कालावधीत सांगली व अहिल्यानगर जिल्ह्यातील अतिवृष्टी व पुर यामुळे झालेल्या शेतीपिकांचे व फळपिकांच्या नुकसानीपोटी बाधितांना मदत देण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
महसूल व वन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- सीएलएस २०२५/प्र.क्र. १२८/म-३
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.
दिनांक :- १६ जुलै, २०२५

वाचा :-

- १) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग, क्र. संकीर्ण-२०२२/प्र.क्र.६७/म-११, दि.२४.०१.२०२३.
- २) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२२/प्र.क्र.३४९/म-३, दि.२७.०३.२०२३
- ३) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.२७२/म-३, दि.०१.०१.२०२४
- ४) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.२८६/म-३, दि.२०.०९.२०२४, दि.२३.०९.२०२४
- ५) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२३/प्र.क्र.२८६ (I)/म-३, दि.३०.०९.२०२४ व दि.१०.१२.२०२४
- ६) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२५/प्र.क्र.१९/म-३, दि.२८.०२.२०२५
- ७) विभागीय आयुक्त, पुणे यांचे पत्र क्र.मह-३/नैआ /कावि/३७३/२०२४ दि.११.१०.२०२४.
- ८) विभागीय आयुक्त, पुणे यांचे पत्र क्र.मह-३/नैआ /कावि/४१७/२०२४ दि.२३.१२.२०२४.
- ९) विभागीय पुणे यांचे पत्र क्र.मह-३/नैआ /कावि/१३०/२०२५ दि.१०.०७.२०२५.
- १०) विभागीय आयुक्त, नाशिक यांचे पत्र क्र. मशा/टंचाई/शेतीपिक नुकसान/ज-३, दि.२६.०३.२०२५

प्रस्तावना:-

सोलापुर जिल्ह्यातील माहे मे २०२४ या कालावधीतील अवकाळी पाऊस व गारपीट यामुळे झालेल्या शेतीपिकांचे व फळपिकांच्या नुकसानीबाबत संदर्भ क्र. ४ येथील दि.२० सप्टेंबर २०२४ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार सोलापुर जिल्ह्याकरिता एकुण रुपये ३७४०.७४ लक्ष इतका निधी मंजूर केला आहे.

तथापि, विभागीय आयुक्त पुणे कार्यालयाने दि.११.१०.२०२४ रोजीच्या पत्रान्वये सोलापुर जिल्ह्यात सदर शेतीपिकांचे व फळपिकांच्या नुकसानीच्या अहवालात बाधित क्षेत्राची एकूण बेरीज चुकल्यामुळे अनुदान मागणी कमी झाली होती. त्यात सुधारणा असुन आता एकुण १९७६.६७ हेक्टर आर क्षेत्राकरिता एकुण रक्कम रु.४४९.०६ लक्ष इतका निधी मागणीचा सुधारित प्रस्ताव संदर्भ क्र. ७ येथील पत्रान्वये सादर केलेला आहे.

२. सांगली जिल्ह्यातील माहे जुलै २०२४ या कालावधीतील अतिवृष्टी व पुर यामुळे झालेल्या शेतीपिकांचे व फळपिकांच्या नुकसानीबाबत विभागीय आयुक्त, पुणे यांच्या दि.१९.०९.२०२४ रोजीच्या प्रस्तावास अनुसरून, दि.२३ सप्टेंबर २०२४ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार सांगली जिल्ह्याकरिता एकूण रु.१११३.२५ लक्ष इतका निधी मंजूर केला आहे. त्यास अनुसरून, दि. ०१.०१.२०२४ रोजीच्या शासन निर्णयातील सुधारीत दरानुसार तसेच, लाभार्थी संख्या वाढल्याने जिल्हाधिकारी, सांगली यांच्याकडून प्राप्त सुधारीत अहवालानुसार रु.६७३.०० लक्ष इतक्या रकमेचा प्रस्ताव विभागीय आयुक्त, पुणे यांनी दि. २३.१२.२०२४ रोजीच्या पत्रान्वये शासनास सादर केला होता.

आता, जिल्हाधिकारी, सांगली यांच्या दि.०९.०७.२०२५ रोजीच्या पत्रास अनुसरून यापूर्वी दि.२०.१२.२०२४ रोजीच्या पत्रान्वये मागणी केलेले रु.१७४२.८३ लक्ष अनुदानामधून, दि.२३.०९.२०२४ रोजीच्या शासन निर्णयाद्वारे प्राप्त रु.१११३.२५ लक्ष वजा केली असता, सांगली जिल्ह्यास उर्वरित आवश्यक रक्कम रु.६२९.५८ लक्ष (रुपये सहा कोटी एकोणतीस लक्ष अठ्ठावन्न हजार फक्त) इतके अनुदान मंजूर करण्याची विनंती विभागीय आयुक्त, पुणे यांनी संदर्भ क्र.९ येथील, दि.१०.०७.२०२५ रोजीच्या पत्रान्वये केली आहे.

३. तसेच, अहिल्यानगर जिल्ह्यातील माहे जुलै, २०२४ ते ऑक्टोबर, २०२४ या कालावधीतील सततचा पाऊस, अतिवृष्टी व पुर यामुळे झालेल्या शेतीपिकांचे व फळपिकांच्या नुकसानीबाबत दि.३०.०९.२०२४, दि.१०.१२.२०२४ व दि.२८.०२.२०२५ रोजीच्या शासन निर्णयानुसार अहिल्यानगर जिल्ह्याकरिता एकूण रुपये ३४३.०२ लक्ष इतका निधी मंजूर केला आहे.

तथापि विभागीय आयुक्त, नाशिक कार्यालयाने त्यांच्या दि. २६.०३.२०२५ रोजीच्या पत्रान्वये सदर शेतीपिकांचे व फळपिकांच्या नुकसानीचा अहवाल जुन्या दराने सादर केलेला होता. दि.०१.०१.२०२४ च्या शासन निर्णयानुसार जिल्हाधिकारी, अहिल्यानगर यांचा वाढीव दराप्रमाणे रु.२०५.५१ लक्ष इतक्या अतिरिक्त निधी मागणीचा प्रस्ताव विभागीय आयुक्त, नाशिक यांनी संदर्भ क्र.१० येथील पत्रान्वये सादर केला आहे.

उपरोक्त केलेल्या मागणीनुसार खालीलप्रमाणे निधी मंजूर करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

माहे मे २०२४ या कालावधीतील सोलापुर जिल्ह्यातील अवकाळी पावसामुळे व गारपीट यामुळे झालेल्या शेतीपिकांचे व फळपिकांच्या नुकसानीसाठी एकूण २७४८ बाधित शेतकऱ्यांच्या १९७६.६७ हेक्टर आर बाधित क्षेत्राकरीता रुपये ४४९.०६ लक्ष (रुपये चार कोटी एकोणपन्नास लक्ष सहा हजार फक्त) आणि माहे जुलै २०२४ या कालावधीतील सांगली जिल्ह्यातील अतिवृष्टी व पुर यामुळे झालेल्या शेतीपिकांच्या नुकसानीसाठी एकूण १८,३३६ बाधित शेतकऱ्यांच्या ६४१३.४७ हेक्टर आर बाधित क्षेत्राकरीता रु.६२९.५८ लक्ष (रुपये सहा कोटी एकोणतीस लक्ष अठ्ठावन्न हजार) इतका निधी वितरीत करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

तसेच, माहे जुलै, २०२४ ते ऑक्टोबर, २०२४ या कालावधीतील अहिल्यानगर जिल्ह्यातील सततचा पाऊस, अतिवृष्टी व पुर यामुळे झालेल्या शेतीपिकांच्या नुकसानीसाठी एकूण १५५१ बाधित शेतकऱ्यांच्या ३४८५.४२ हेक्टर आर बाधित क्षेत्राकरीता रु.२०५.५१ लक्ष (रुपये दोन कोटी पाच लक्ष एकावन्न हजार फक्त) इतका निधी वितरीत करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

सदर निधी संदर्भाधीन क्र.३ येथील शासन निर्णयान्वये निश्चित केलेल्या दरानुसार वितरीत करण्यास शासनाची मंजूरी देण्यात येत आहे.

२. सदर बाबींसाठी उपलब्ध तरतुदीमधून अथवा आवश्यकतेनुसार पुर्नविनियोजनाद्वारे तरतुद उपलब्ध करुन घेऊन कार्यासन म-११ यांनी हा निधी वितरित करावा.

३. संदर्भाधीन क्र.१ येथे नमूद दि.२४.०१.२०२३ अन्वये सूचित केल्यानुसार DBT पोर्टलद्वारे लाभार्थ्यांना थेट त्यांच्या बँक खात्यात निधी वितरीत करण्यात यावा. सोबतच्या प्रपत्रामधील सर्व लाभार्थ्यांची माहिती विहित नमुन्यात काळजीपूर्वक तयार करुन संबंधित अधिकाऱ्यांनी ती संगणकीय प्रणालीवर भरुन मान्यतेबाबत नियमानुसार कार्यवाही करावी. तथापि,

अ) चालू हंगामामध्ये यापूर्वी सर्व विभागांना शेतीपिकांच्या नुकसानीकरिता वितरीत करण्यात आलेल्या मदतीच्या निधीमध्ये या प्रस्तांवातर्गत मागणी करण्यात आलेल्या निधीचा समावेश नाही याची दक्षता घ्यावी. एका हंगामात एक वेळेस याप्रमाणे विहित दराने मदत देण्यात येत असल्याची खात्री करावी.

ब) शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग दि.०१.०१.२०२४ नुसार जिरायत पिके, बागायत पिके व बहुवार्षिक पिकांच्या नुकसानीसाठी मदतीच्या विहित दरानुसार जास्तीत जास्त ३ हेक्टरच्या मर्यादेत असल्याची खातरजमा करण्यात यावी.

क) कोणत्याही लाभार्थ्यांना मदत देतांना व्दिरुक्ती होणार नाही याची तहसिल व जिल्हाधिकारी कार्यालयाने कटाक्षाने काळजी घ्यावी.

४. वरील निधी खर्च करताना संदर्भाधीन सर्व शासन निर्णयातील सुचनांचे व निकषांचे काटेकोरपणे पालन करण्यात यावे. ज्या प्रयोजनासाठी निधी मंजूर करण्यात आला आहे त्याच प्रयोजनासाठी सदर निधी खर्च करण्यात यावा. ही मदत देताना नैसर्गिक आपत्तीकरिता विहित केलेल्या अटी व शर्तीची पूर्तता होत असल्याची खात्री सर्व संबंधितांनी करावी.

५. लाभार्थ्यांना मदत वाटपाची कार्यवाही पूर्ण झाल्यानंतर लाभार्थ्यांची यादी व मदतीचा तपशील जिल्ह्यांच्या संकेतस्थळावर प्रसिध्द करण्यात यावा. या आदेशाद्वारे तसेच यापूर्वी वेळोवेळी निर्गमित केलेल्या आदेशाद्वारे नैसर्गिक आपत्तीमध्ये शेतकऱ्यांना दिलेला मदतीचा निधी बँकांनी कर्ज खात्यात अथवा अन्यथा वसुलीसाठी वळती करु नये याकरिता जिल्हाधिकारी यांनी सर्व बँकांना आवश्यक त्या सूचना निर्गमित कराव्यात. या सर्व सूचनांची अंमलबजावणी करण्याची जबाबदारी संबंधित जिल्हाधिकारी यांची राहिल.

६. सदर निधीतून करण्यात येत असलेल्या खर्चाचे लेखे निधी आहरित करण्यात येणाऱ्या कार्यालयाच्या स्तरावर ठेवण्यात यावे व करण्यात आलेल्या खर्चाचा कोषागार कार्यालये व महालेखापाल कार्यालयाशी त्रैमासिक ताळमेळ घेण्यात यावा व उपलब्ध करुन दिलेला उपरोक्त निधी खर्ची पडल्यानंतर तातडीने निधीची उपयोगिता प्रमाणपत्रे संबंधितांकडून प्राप्त करुन घेवून एकत्रितरित्या शासनास सादर करण्याची जबाबदारी विभागीय आयुक्त यांची राहिल.

७. वरील प्रयोजनासाठी, संदर्भ क्र.२, दि.२७.०३.२०२३ च्या शासन निर्णयान्वये विहित केलेल्या राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या निकषानुसार व दरानुसार, २ हेक्टर मर्यादेतील शेतीपिक नुकसानीचा खर्च मागणी क्र.सी-६; मुख्य लेखाशिर्ष २२४५ नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी अर्थसहाय, ०२ पुर, चक्रीवादळे इत्यादी, १०१, अनुग्रह सहाय्य; (९१) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या मानकानुसार खर्च; (९१) (०५) नैसर्गिक आपत्तीमुळे पिकनुकसानीकरिता शेतकऱ्यांना सहाय्य (अनिवार्य); ३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेत्तर) (सशर्त) (२२४५ २४५२) या लेखाशीर्षाखाली भागविण्यात येईल.

तसेच, संदर्भ क्र.३, दि.०१.०१.२०२४ च्या शासन निर्णयान्वये राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या निकषाबाहेर देण्यात येणाऱ्या मदतीच्या वाढीव दराच्या अनुषंगाने ० ते २ हेक्टर मर्यादेतील वाढीव दर तसेच २ ते ३ हेक्टर मर्यादेतील शेतीपिक नुकसानीचा खर्च मागणी क्र.सी-६; मुख्य लेखाशिर्ष २२४५ नैसर्गिक आपत्तीच्या निवारणासाठी अर्थसहाय, ०२ पुर, चक्रीवादळे इत्यादी, १०१, अनुग्रह सहाय्य; (९२) राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीच्या मानकाव्यतिरिक्त खर्च; (९२)(१२) नैसर्गिक आपत्तीमुळे पिकनुकसानीकरिता शेतकऱ्यांना सहाय्य (अनिवार्य); ३१ सहाय्यक अनुदाने (वेतनेत्तर) (सशर्त) (२२४५ २३०९) अंतर्गत खर्च करण्यात यावा.

सदरचा खर्च आर्थिक वर्ष २०२५-२६ मध्ये उपलब्ध असलेल्या निधीमधून/ पुनर्विनियोजनाद्वारे उपलब्ध केलेल्या निधीमधून खर्च करण्यात यावा.

८. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा सांकेतांक क्रमांक २०२५०७१६१७०८४२६५१९ असा आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांचे आदेशानुसार व नांवाने,

(संपत सूर्यवंशी)
सह सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रति,

१. मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई,
२. मा.उपमुख्यमंत्री (नगर विकास) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
३. मा.उपमुख्यमंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई
४. मा. विरोधी पक्षनेता, विधानपरिषद/विधानसभा, महाराष्ट्र विधानभवन, मुंबई
५. मा. मंत्री (मदत व पुनर्वसन) यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
६. विधानमंडळाचे सर्व सन्माननीय सदस्य,
७. अपर मुख्य सचिव (वित्त), मंत्रालय, मुंबई,
८. प्रधान सचिव (कृषि), मंत्रालय, मुंबई
९. विभागीय आयुक्त, पुणे
१०. वित्तिय सल्लागार व सहसचिव, मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
११. संचालक, लेखा व कोषागारे, मुंबई
१२. जिल्हाधिकारी सांगली / सोलापूर / अहिल्यानगर
१३. महालेखापाल (लेखा व अनुज्ञेयता) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
१४. महालेखापाल (लेखा परिक्षा) १/२, महाराष्ट्र, मुंबई/नागपूर,
१५. जिल्हा कोषागार अधिकारी, सांगली / सोलापूर / अहिल्यानगर
१६. कार्यासन अधिकारी (म-११/म-३), मदत व पुनर्वसन प्रभाग, मंत्रालय, मुंबई
१७. वित्त विभाग (कार्यासन व्यय-९/अर्थ-६), मंत्रालय, मुंबई
१८. निवड नस्ती (कार्यासन/ म-३)

शासन निर्णय, महसूल व वन विभाग क्र.सीएलएस-२०२५/प्र.क्र.१२८/म-३, दि.१६ जुलै, २०२५
सोबतचे प्रपत्र

माहे मे २०२४ या कालावधीतील अवकाळी पावसामुळे व गारपीट मध्ये शेतीपिकांच्या झालेल्या नुकसानीकरिता अतिरिक्त वितरित करावयाच्या निधीचा लेखाशिर्षनिहाय तपशिल					
विभाग	जिल्हा	प्रस्तावाचा दिनांक	बाधित क्षेत्र - हेक्टर आर.	बाधित शेतकरी संख्या	निधी (रु. लक्ष)
पुणे	सोलापूर	११.१०.२०२४	१९७६.६७	२७४८	४४९.०६
एकूण			१९७६.६७	२७४८	४४९.०६

माहे जुलै २०२४ या कालावधीतील सांगली जिल्ह्यातील अतिवृष्टी व पुर यामुळे शेतीपिकांच्या झालेल्या नुकसानीकरिता अतिरिक्त वितरित करावयाच्या निधीचा लेखाशिर्षनिहाय तपशिल					
विभाग	जिल्हा	सुधारीत प्रस्तावाचा दिनांक	बाधित क्षेत्र - हेक्टर आर.	बाधित शेतकरी संख्या	निधी (रु. लक्ष)
पुणे	सांगली	१०.०७.२०२५	६४१३.४७	१८,३३६	६२९.५८
एकूण			६४१३.४७	१८,३३६	६२९.५८

माहे जुलै २०२४ ते ऑक्टोबर, २०२४ या कालावधीतील अहिल्यानगर जिल्ह्यातील अतिवृष्टी व पुर यामुळे शेतीपिकांच्या झालेल्या नुकसानीकरिता अतिरिक्त वितरित करावयाच्या निधीचा लेखाशिर्षनिहाय तपशिल					
विभाग	जिल्हा	प्रस्तावाचा दिनांक	बाधित क्षेत्र - हेक्टर आर.	बाधित शेतकरी संख्या	निधी (रु. लक्ष)
नाशिक	अहिल्यानगर	२६.०३.२०२५	३४८५.४२	१,५५१	२०५.५१
एकूण			३४८५.४२	१५५१	२०५.५१